

THE NARRATIVE'S COLOR / ARTISTIC EXPERIMENT /

ЦВЕТЪТ НА РАЗКАЗА /ХУДОЖЕСТВЕН ЕКСПЕРИМЕНТ/

Asst. Prof. Ochkova-Dimitrova E.
Department of Engineering Design
Technical University of Sofia

ochkova@tu-sofia.bg

Резюме: Докладът разглежда обективната и субективната гледна точка към цвета и езика. Сравнява портретната рисунка (лице) с абстрактни композиции. Търси аналогия с историята на лицето (като негов разказ) и цветовете на композицията. Използва авторски рисунки и текстове за илюстрирането на изказаната теза.

Ключови думи: ЦВЯТ, ЕЗИК, РИСУНКА, ПОЕЗИЯ, ЖИВОПИС

Abstract: *The report examines the objective and subjective perspective on color and language. It's compares portrait drawing (person) with abstract compositions. Looking analogy with the history of the person (such as a story) and composition's color. There is used original drawings and texts illustrating the speeches thesis.*

Keywords: COLOR, LANGUAGE, DRAWINGS, POETRY, PAINTING

Трудно е да се започне с едно изложение търсещо субективните и обективни връзки между езика и цвета. Тази трудност идва от дългата традиция на зависимости между двата разглеждани ракурса. Модерността провокира и налага свои правила и съответствия. Още Кандински чрез своята теория за универсалния символизъм се опитва да обоснове идеята, че всяко явление и предмет, както и всеки структурен елемент в изкуството притежава две страни: *външна и вътрешна*. С оглед на това той разработва подробна граматика на изразните средства, в която показва, че всяка форма, цвят, линия, дори точката като компонент на произведението притежават собствен духовен живот, атмосфера или както той се изразява – „свой духовен парфюм“.

Съществен постулат в естетиката на модернизма е идеята, че художникът е в състояние да се изразява чрез чистия език на линиите, формите и цветовете. Теорията на съответствията ни връща към епохата на романтизма, чиято философия е построена върху идеята за универсалния символизъм. Зад всеки сетивно възприемаем предмет се крие нещо тайнствено; всяка материална вещ е символ на нещо духовно, а то се открива от надарения с интуиция човекът на изкуството. Така авторът се превръща в медиум, преводач и тълкувател. Този възглед може да се твърди, че е един от основните постулати на идеалистическата философия, особено на мистицизма и всички форми на езотерично (и теософско) мислене. Прежеждането и усещането на знаците в света като аналогии представящи метафизичното, прави възможно и съответствието между данните на различните сетива. Освен съответствието по „вертикала“ между субективното усещане и трансценденталния свят, съществуват и съответствия върху

„хоризонтала“ между данните на различните сетива, звука, цвета и аромата могат да се самопораждат и бидейки символи да съответстват на нещо духовно.

В съответствие с тази идея Кандински разработва подробна система за експресивната сила на цветовете и формите. В нея той разкрива, че всеки цвят и цветен нюанс, всяка форма има своя „душа“, свое емоционално съдържание, независимо от предметите на външния свят.

Супрематизмът се опитва да изобрази неизобразимото (метафизичното) свеждайки формата до геометрична абстракция, а цветовете до техните основни стойности. Така цвета сам по себе си се превръща в език. Разказ в който се описва идеята за възвишеното.

Една от посоките в абстрактния експресионизъм е развита от художници като Барнет Нюман (1905-1970), които се стремят да изчистят платната си изцяло от странични детайли за да може зрителят да почувства картинното пространство „*да бъдеш жив в усещането за завършено пространство*“. Този втори стил в абстрактния експресионизъм е наречен от критика на изкуството Гринберг (1909-1994) „*живопис на цветните полета*“.

В поредицата от художествени експерименти характерни за модерността може да се проследят различни гледни точки към цвета. Но едно е общото и то е разказа който носи цвета и към който авторите стават все по-чувствителни.

Символистите са поети които се опитват да изразят чрез словото неизразимото, така както неопластицизма и супрематизма при художниците. Бодлер е един от първите даващ тласък на тази идея. С творчеството си той , търси съответствията на думите с универсалната хармония. Обявява поета за „преводач“ и „интерпретатор“ на нещо тайнствено и неотделимо, свързва поезията с музиката.

В своята стихосбирка „Романси без думи“ Пол Верлен (1844-1896) внушава определени настроения не толкова чрез външния предметен смисъл на думите, колкото чрез техните мелодични качества, чрез своеобразната им звучност, проникваща до тайнствените глъбини на душата. В името на тази музика поетът препоръчва да се нарушават нормите на класическата поезия: да се предпочитат неравен брой срички в стиха и неяснотата на смисъла. Така както модерният живописец изоставя точното наподобяване на реалността според класическите принципи, за да изяви преди всичко декоративната красота на произведението, назована от него „музика на картината“, така и Верлен, (а след него почти цялата модерна поезия) препоръчва да се разложи предметния смисъл на изобразеното, да се забули в неяснота, за да се постигне по-съвършена и чиста музикалност. Верлен е повлиян от трактата на Т.дьо Бонвил, който излиза по това време и в който се препоръчва да се избягват резките контрасти, заради нюансите, защото „гамите на сходните цветове и звуци са последна дума на изкуството“

След Верлен тези тенденции намират завършен израз в творчеството на Стефан Маларме (1842-1898), който става не само „глава на символизма“, но със своите търсения, успехи и крушения е най-характерната и емблематична фигура на историята на модерната поезия. Той е страстен защитник на теорията (*l'art pour l'art*) изкуство за самото изкуство. В творчеството на Маларме се отразяват основните черти на авангардната поезия, а именно:

- Презрението на модерния поет към сюжетната разказвателност и външната описателност
- Внушаване на настроения чрез разнообразни пластични и мелодични похвати на словото, във от неговото предметно значение и конкретен смисъл.
- Позоваването на метафората и символа, като основни поетични средства
- Разбиването на строго определената форма в името на свободната експресия – черти присъщи и на модерната живопис

За формата и символа в модерната поезия не би могло да се говори без да се спомене и Артюр Рембо (1854-1891), както при всички посочени до тук автори, така и при него бягството в сферата на „чистата“ поезия е бягство от действителността. Погледа на поета е обърнат към духовното, загадъчното, непознатото, към непостижимото за външните сетива и утилитарния разум. Той пише на приятеля си Жорж Изамбар, че би искал да бъде поет-ясновидец, да достигне до Непознатото чрез безредието на всички сетива. Тези негови желания до голяма степен се припокриват с теориите на съответствията, копнеж за ново познание на трансценденталното по ирационален път. Безредието на сетивата към което Рембо се стреми, става средство да се избяга в света на алогичното, света на хаоса и субективния произвол, който десетилетия по-късно ще бъде преоткрит от сюрреалистите. Самият поет критикува остро своите идеи наричайки ги „История на една от моите лудости“ и в което число слага и своето откритие на „цвета на гласните“. Става дума за известния сонет „Гласни“ (1871), написан изцяло в духа на теорията за съответствията. Там звукът А е черен – „мъхест корсет на блестящи мухи, които бърмчат около жестоки зловония“, Е – бял – „чистота на изпарения и палатки, копия на горди ледници...“, И – червен – „изхрочена кръв, смях на красиви устни в гняв или каещи се пиянства“ и т.н.

И именно в тази връзка на търсени аналогии е по-следващото разглеждане: Представя се стих и цвят.

Представя се абстрактна композиция и лице.

Съпоставяйки четирите различни изображения се търсят аналогии, които могат да се разглеждат като цяло или като отделни части на едно и също субективно виждане.

Бихме могли да търсим повече или по малко субективност.

Дали в езика и цвета намираме по-малко субективност, отколкото в лицето и композицията?

- Гласните и съгласните, самия текст носи своята история, която може да се почувства като цвят.
- Цветът със своето присъствие носи своята обективност и попива от субективния текст.
- Лицето взема от текста в погледа си и разпилява обективността на цвета чрез динамиката на линиите.
- Абстрактната композиция затваря цвета в себе си и го развива, дистанцира се от обективността на лицето и възприема субективно стиха.

СТИХ

*Преди да срещне времето ръката,
да стигне хоризонтът до дъха,
под сянката от тишина се свил,
цветът кроеше своето бягство.*

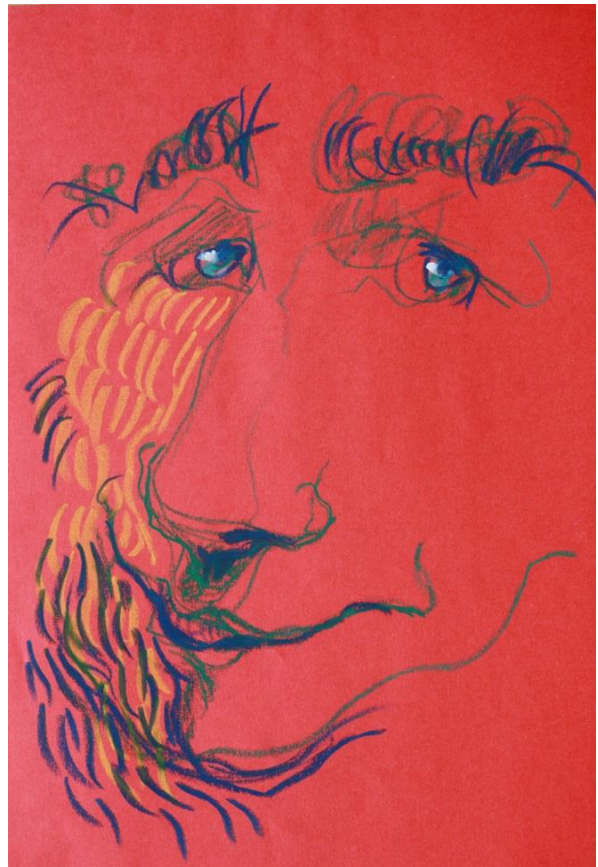
КОМПОЗИЦИЯ

Цвят - червен

ЛИЦЕ

Този творчески експеримент носи повече въпроси, отколкото отговори след себе си. В дискурса на метафоричния ред, където следвайки парадигматично (чрез заместване) свързаните метафизични същности, се навлиза в полето на поезията и романтизма. От друга страна се поглежда към абстрактното изкуство и аналозиите които то поражда с текста, така както текста поражда аналогии с цвета и мелодията.

Предизвикателство и същевременно игра на връзки и субективни интерпретации в които могат да бъдат намерени различни посоки.

Деструктирайки формата чрез мисълта и емоцията през тяхното изразяване и претворяване от различни ракурси бихме могли да открием път към разнообразието и същевременно с това да запазим своята индивидуалност.

Цветът на разказа е текст. Цветът на лицето е стих. Текстът остава абстрактна композиция.

(Дали е възможен обективен прочит?)

СТИХ

*Разпръснаха се перлите
в пролуките на времето.
Натежаха клепачите
в дланите притиснати.
От тишината се изплъзваха
примамени минутите
и отброяваха
притихналия пулс
на неугледното ти,
застинало минало.
Блещукаха
в празнотата
спомени.
Студени, тежки,
давещи се спомени.
И как обикнала ги бе...
И как прегърнала ги бе...
Люлееше ги нежно
и пееше им тихо
- душата ти...
в пролуките на времето...*

ЛИЦЕ

ЦВЯТ - РОЗОВ

КОМПОЗИЦИЯ

стих

Обичам те безмълвно синьо
разтворило се в тишина.
Обичам те безспирно,
настоящо,игриво
в брега-вълна срещу вълна.
Обичам те, тъга от синьо
в зелено синкавата тиня на река,
полегнала красиво
и сгушила се до брега.
И тъй си ти непредвидимо
и тъй си глухо за вика,
потъващо във дълбини горчиви,
заязващо зад утрото от тишина.

композиция

Цвят – наситено синьо

лице

Литература:

1. Аврамов, Д. „Естетика на модерното изкуство“- издателска къща „Кибеа“, 2009г.
2. Апиганси, Р., Гарат, К. „Представяме ви Постмодернизъм“- издателство „Апострофи“,2002г.
3. Фартинг, С. „Изкуството цялата история“- „Книгомания“, 2013г.